

Oponentský posudek na diplomovou práci Rudolfa Lešky “Recepcia českej a slovenskej opery v Nemecku so zretelom k Bavorskej štátnej opere v Mníchove (Inscenácie oper Leoša Janáčka v zrkadle kritiky)”

Diplomová práce Rudolfa Lešky podává dobrý přehled o tradici inscenování Janáčkových oper na území Německa, a to zejména v období od konce 2. světové války do roku 1998, který si Leška volí jako horní časovou hranici. Její název je ovšem poněkud zavádějící (i když chápu, že jeho podoba může být výsledkem administrativních okolností spíše než obsahových úvah). O recepci české a slovenské opery v Německu práce podává jen rámcový přehled v části II, která ovšem svědčí o pisatelově dobré orientaci v tomto obecnějším kontextu. Konkrétně Bavorské státní opery v Mnichově se pak týká především soupis inscenací českých a slovenských oper uvedených v této instituci mezi lety 1772-1998, který je součástí přílohy (jedná se o excerpta z existujícího publikovaného soupisu všech inscenací z let 1653-1992 doplněný o inscenace z let 1992-1998 podle ročenek Bavorské státní opery), a několik podrobnějších zmínek v textu. Za centrum práce lze tedy považovat přehled německých inscenací Janáčkových oper „v zrcadle kritiky“, který je obsahem části III (a z nějž inscenace Bavorské státní opery do popředí významněji nevystupují). Zde lze ocenit především vykonanou práci heuristickou, a také faktografické souvislosti, do kterých Leška uvádí některé informace o režisérech, dirigentech a pěvcích. Tento přehled je řazen chronologicky v rámci kapitol o jednotlivých Janáčkových operách a poskytuje kromě informací o inscenátorech a účinkujících také rámcový vhled do kritického hodnocení jednotlivých inscenací. Potud je práce v pořádku, je zpracována pečlivě a jako práce přehledová má jistě své opodstatnění. Za validní lze považovat také závěry práce, které poukazují na rozmanitost přístupů německých janáčkovských inscenátorů ve srovnání s českými a naznačují některé obecnější tendence v inscenování Janáčkovy díla v Německu, především v souvislosti s nejčastěji uváděnou *Její pastorkyní*.

Následující poznámky, které lze chápat jako podněty k diskusi při obhajobě, se týkají především některých metodologických problémů, které vyvstávají v souvislosti se založením práce. Do popředí vystupuje především otázka, co a jakým způsobem lze o inscenační praxi odečíst z kritik představení, a opačně o čem a jakým způsobem kritiky vypovídají. Nebo ještě jinak: do jaké míry (a zda vůbec) může podobný soubor pramenů, sestávající v podstatě výlučně z kritik, sloužit jako východisko pro tázání po

inscenační praxi a nikoli po její kritické reflexi. Z předkládané práce je zřejmé, že výsledkem takového tázání mohou být závěry formulované jen ve velmi obecné rovině, což je také v souladu s velmi širokým založením práce. K takto obecným závěrům by však nakonec bylo možné dospět i na základě méně důkladné sondy. Naopak jemnější vhled do problematiky by nutně vyžadoval zapojení dalších pramenů jiného typu, například režijních knih, provozovacích partitur, obrazové dokumentace, audio a video nahrávek (tam, kde jsou dostupné) atd. Bylo by pak také nutné přesně vyjasnit vztah mezi jednotlivými typy pramenů v rámci badatelovy celkové interpretace. V této práci tomu tak není a tam, kde se pisatel jiných pramenů dovolává, je to tu aby podpořil hodnocení kritiky (s. 25), tu aby je zpochybnil či relativizoval (s. 24). Jinými slovy, v těchto momentech je názor kritiky konfrontován s pisatelovou vlastní interpretací vytvořenou na základě jiných pramenů, ovšem tam, kde k této konfrontaci nedochází, se pisatelova interpretace odvíjí jen z kritik samotných. Problémem se pak stává odlišení pisatelovy interpretace inscenačního přístupu odečteného z kritiky od hodnocení inscenace autorem kritiky. To je obzvlášť zřetelné tam, kde dochází k celkovému hodnocení inscenace na základě obecných „nálepek“ – inscenace je hodnocena jako „realistická“, „naturalistická“ či „expresionistická“. Tyto termíny vypovídají především o dobovém vnímání určitých inscenačních prostředků, které by měl pisatel rozklíčovat a vůči kterému by se měl kriticky situovat.

Celkově však práci považuji za velmi dobrou a doporučuji ji k obhajobě.

Praha 4. září 2013

Mgr. Tereza Havelková